

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНЕ» СУСПІЛЬСТВО

Філь Ганна Василівна

Академія праці та соціальних відносин ФПУ, Україна

Поняття «інформаційне» суспільство є складним та багатогранним. Існує безліч теоретичних підходів щодо інтерпретації та розуміння сутності та ролі інформації в розвитку суспільства.

Термін «інформаційне» суспільство з'явився в другій половині 1960-х років ХХ ст. Винахід самого терміна «інформаційне суспільство» належить професору Токійського технологічного інституту (Японія) Ю. Хаяши. В його роботах високоіндустріальне суспільство визначається як таке, де розвиток комп'ютеризації надасть людям доступ до надійних джерел інформації і відповідно позбавить їх від рутинної роботи, забезпечивши таким чином високий рівень автоматизації виробництва. Виробництво інформаційного продукту, на думку автора, стане рушійною силою освіти і розвитку суспільства. Зокрема, прослідковується еволюція формування і розвитку поняття «інформаційне» суспільство від японського вченого 60-х років ХХ ст. Хаяши Ю. до американського – Кастельса М. кінця 90-х років. Серед авторів, які також займалися дослідженням інформаційного суспільства, варто відзначити роботи М.Бангеманна, Д.Белла, П.Дракера, Р.Катца, М.Кастельса, Д.Лайона, І. Масуди, М.Маклюена, Дж.Мартіна, М.Постера, Д. Рісмана, Т. Стоунера, Е. Тоффлера, Х. Шрадера та ін.

Наступним етапом в розвитку ідей глобального інформаційного суспільства є роботи американського соціолога Д.Белла. Він розділяє історію людського суспільства на три основні стадії: аграрну, індустріальну і спостіндустріальну та намагається встановити певні межі постіндустріального суспільства. Знання та інформацію він вважає необхідним стратегічним ресурсом в трансформації постіндустріального суспільства.

Найбільш цікавою і розробленою в науковій літературі є філософська концепція інформаційного суспільства, яка належить японському вченому І.Масуді. Основні принципи побудови такого суспільства представлені в його книзі «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство». На його думку, фундаментом нового суспільства стануть комп'ютерні технології, головними функціями яких будуть заміщення або ж підсилення розумової праці людини.

Відомий англійський вчений Т.Стоунер стверджував, що інформацію можна накопичувати і зберігати для майбутніх поколінь та порівнював її з капіталом. Також він вважав, що інформаційні ресурси в постіндустріальному суспільстві перетворюються в потенційне джерело багатства. У зв'язку з цим потрібно усіма силами розвивати, в першу чергу, інформаційну галузь економіки.

Особливої уваги на роль інформації в житті суспільства заслуговують погляди М. Маклюена та Е.Тоффлера. Так, зокрема, на думку М.Маклюена інформаційні технології виступають в якості головного фактора, який впливає на формування соціально – економічної основи нового суспільства. Постіндустріальному суспільству, на його думку, характерні такі риси як деконцентрація виробництва і населення, різке зростання інформаційного обміну, переважання самоуправлінських політичних систем. А також подальша індивідуалізація особистості при збереженні солідарних відносин між людьми і співтовариствами.

Кінець ХХ ст. став початком нового етапу в розвитку концепцій глобального інформаційного суспільства. Цей період в першу чергу пов'язаний з результатами досліджень П.Дракера і М.Кастельса. На думку Дракера з розвитком нових новітніх інформаційно-телекомунікаційних технологій людство отримало реальний шанс перетворити капіталістичне суспільство в суспільство, яке ґрунтується на знаннях. На думку ж М.Кастельса, інформація та обмін нею супроводжували розвиток цивілізації на протязі всієї історії людства і мали велике значення в усіх суспільствах.

Однією з важливих характеристик цього періоду є те, що починаючи з 90-х років більшість дослідників і спеціалістів в області інформаційного суспільства стали акцентувати свою увагу на ролі і значенні впершу чергу знань, а не самої інформації.

Ідеї глобального інформаційного суспільства згодом знайшли своїх прихильників не лише в США, але й в країнах Західної Європи.

Особливостями Азіатських концепцій розвитку інформаційного суспільства є утвердження власних ціннісних орієнтацій та намагання розробити альтернативний підхід до соціального розвитку та індустріалізації. В основі цих концепцій лежать співробітництво держави і ринку, намагання встановити зв'язок між культурними цінностями і соціальними змінами.

Безліч відносин складаються в інформаційні процеси, інформаційні потоки, інформаційні ресурси та технології, суспільно-економічний устрій суспільства і його способи виробництва матеріальних благ.

Проте не варто забувати, що не зважаючи на все, головною ціллю побудови глобального інформаційного суспільства є покращення життя людей, створення умов для їх максимальної самореалізації.